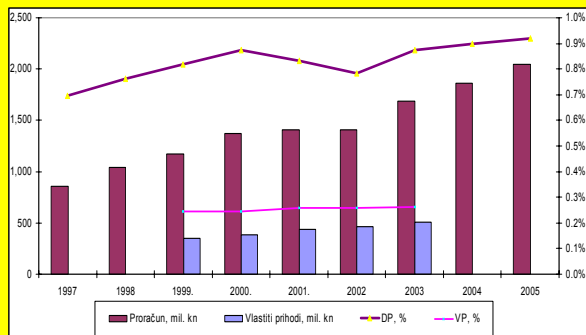

Financiranje visokog obrazovanja i finansijska potpora studentima

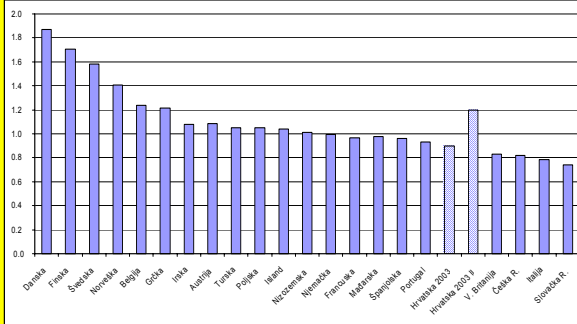
Dr. sc. Anto Bajo
Institut za javne financije i Ekonomski fakultet,
Zagreb
bajo@ijf.hr, abajo@efzg.hr

Teza o podfinanciranosti visokog obrazovanja

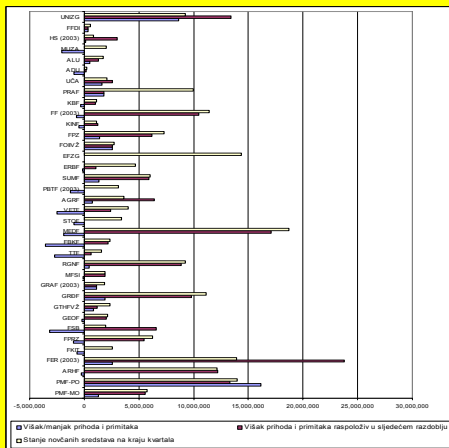
Javni rashodi za visoko školstvo, 1997-2005.

Izvor: MF, MZOS i DZS, 2006.

[illegible]

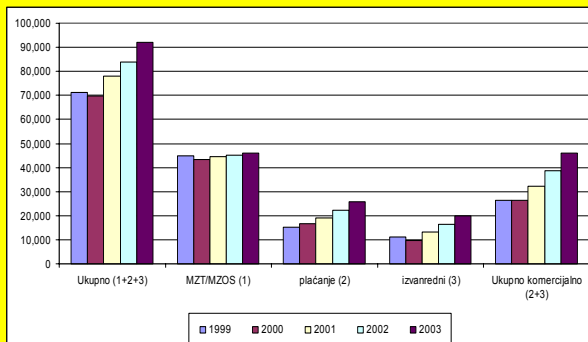
Izvor: OECD, 2005.

“Potencijalne zarade zaposlenika sa sveučilišnim obrazovanjem su 8-20% više nego zaposlenika s nižim razinama obrazovanja”.

Education at a Glance, OECD, 2006.
(www.oecd.org/edu/eag2006).

Broj studenta na fakultetima, 1999-2003.

-Školarine- Što je realna cijena studija?

Školarine vs. upisnine

- Pojam **upisnina** (*registration fee*) se obično koristi za plaćanja naknada pri upisu studenata na visoko učilište.
- (npr. troškovi upisa, indeksa, kolektivno osiguranje, studenata, studentske iskaznice i naknadu Studentskom zboru)
- Pojam **školarina** (*tuition fee*) označava sudjelovanje studenta u snošenju troškova obrazovanja na visokim učilištima

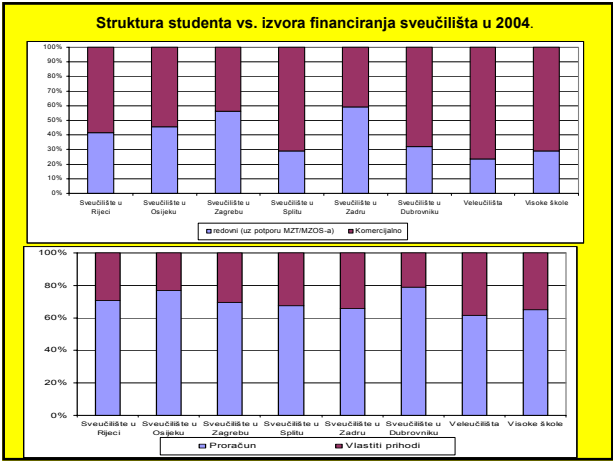
Zemlja	Školarina (u godišnjem iznosu) za studente unutar EU	Studenti izvan EU
Austrija	€ 727	€ 1.452
Češka	Nema	Umjerena
Danska	Nema	Nema
Estonija	Nema	Do € 5.100
Finska	Nema	Nema
Francuska	Varijabilna	Varijabilna
Njemačka	Nema	Nema
Mađarska	Do € 300	Do € 6.000
Irska	€ 750	Varijabilna
Italija	€ 1.000	Varijabilna
Latvija	Varijabilna	Varijabilna
Litva	€ 320	Varijabilna
Nizozemska	€ 1.505	Varijabilna
Norveška	Nema	Nema
Poljska	Nema	Varijabilna
Portugal	€ 464 - € 852	€ 464 - € 852
Slovačka	Nema	Varijabilna
Slovenija	Nema	Do € 3.000
Švedska	Nema	Nema
Hrvatska	€ 750-€ 1.266	€ 2.190-€ 3.700

Izvor: Students financing higher education¹, ESIB Compendium on tuition fees, str. 2, April 2005. www.esib.org

Prihodi po studentu, u 2004.

	Proračunski prihodi po studentu	Vlastiti prihodi po studentu
Sveučilište u Rijeci	30,633	9,181
Sveučilište u Osijeku	28,734	7,312
Sveučilište u Zagrebu	39,886	22,526
Sveučilište u Splitu	35,983	7,186
Sveučilište u Zadru	28,257	21,060
Sveučilište u Dubrovniku	17,866	2,257
Veleučilišta	18,234	3,514
Visoke škole	12,829	2,828

Izvor: autorov izračun, 2006.

Rashodi poslovanja po studentu MZOS – iz državnog proračuna, 2004.

Znanstveno područje	Plaća i doprinosi	Naknade troškova zaposlenima	Rashodi za materijal i energiju	Rashodi za usluge	Ostali nespomeni u rashod	Ostali financijski rashodi i razno	Ukupno
prirodoslovno	23,358	1,888	1,561	4,426	201	44	31,478
Tehničko	21,987	1,354	2,284	3,162	199	823	29,809
biomedicinsko	61,067	3,934	7,799	6,566	388	227	79,980
biotehničko	30,559	2,867	4,087	10,132	267	257	48,169
društveno, humanističko i teološko	18,958	866	926	2,620	186	96	23,652
umjetničko	70,990	3,117	19,777	16,518	144	371	110,917
Hrvatski studiji	5,214	267	214	12,045	13	40	17,794

Izvor: Autorov izračun na temelju podataka Sveučilišta u Zagrebu, 2006.

Struktura vlastitih prihoda Sveučilišta u Zagrebu u 2004. godini

Prihod	Udio u vlastitim prihodima (u %)
Školarine	44,1
- dodiplomski studij	30,4
- poslijediplomski studij	13,8
Znanstveno-obrazovna, nakladnička i stručna djelatnost	40,9
Legati i pokloni	1,2
Iznajmljivanje prostora i opreme	3,0
Ostali prihodi	10,8

Izvor: Hurljak, T. Izvanproračunski izvori financiranja sveučilišne djelatnosti. Financiranje hrvatskih sveučilišta. Tempus Fimacrou, Dubrovnik, 2005. www.unizg.hr/tempus/projects/Cro4Bologna/hurljakdubrov.pdf

Administrativno utvrđene školarine na javnim učilištima u Hrvatskoj

Šk. godina	Društvene i humanističke znanosti i struke, studij matematike (osim studija fizičke kulture	Tehničke i biotehničke znanosti i struke te studij fizičke kulture i fizike	Biomedicinske, zdravstvene i prirodne znanosti i struke (osim matematike i fizike) i umjetnički studij
1998/1999	4,500	6,000	7,500
1999/2000	4,500	6,000	7,500
2000/2001	5,000	6,700	8,400
2001/2002*	5,000	6,700	8,400
2002/2003	5,000	6,700	8,400
2003/2004	5,000	6,700	8,400
2004/2005	5,000	6,700	8,400
2005/2006	6,000	7,000	10,000

Izvor: Narodne novine, 1998-2006.

Izuzeća od plaćanja školarine

Većina zemalja EU osigurava "popuste" (tzv. slobodna studentska ili proračunska mjesta, eng. *budget places*) posebnim skupinama, obično, domaćih studenata. To su popusti kojima studenti ne snose puni trošak školarina i upisnina.

Postoje dva osnovna načina sniženja ili izuzeća plaćanja školarina:

1. utemeljen na ekonomskom položaju studenta (mogućnosti snošenja troškova) te
2. na temelju sposobnosti studenta (studentskih postignuća ili rezultata).

Izuzeća plaćanja školarina

- **Izuzeća utemeljena na ekonomskom položaju obitelji.** Studenti koji dolaze iz obitelji sa slabom platežnom sposobnosti izuzeti su plaćanja ili plaćaju niži iznos od utvrđene visine školarine. Sposobnost plaćanja se utvrđuje prema dohotku studentovih roditelja ili studenta.
- **Izuzeća na temelju uspjeha studenta.** Pri utvrđivanju kriterija sposobnost studenata uzimaju se u obzir ocjene u svjedodžbama iz srednje škole ili akademska postignuća na prijamnom ispitu ili na ispitima na zadnjoj godini fakulteta. Obično se od 10 do 50% studenata kvalificira za proračunska mjesta. Sustavi koji se temelji na sposobnostima (postignućima) razlikuju se po načinu na koji se studenti kvalificiraju i dobivaju pravo na proračunsko mjesto.

Financijska potpora studentima

	Češka R.	Danska	Finska	Francuska	Mađarska	Irska	Italija	Nizozemska	Norveška	Španjolska	Slovačka R.	Švedska	Švicarska	Turska	V. Britanija
Stipendije i slične potpore															
Stipendije i slične potpore namijenjene za školarine	-	-	-	-	-	-	+	+	+	+	+	+	+	+	+
Stipendije i slične potpore za opće namjene uključujući troškove života	+	+	+	+	+	-	+	+	+	+	+	+	+	+	+
Posebne potpore u gotovini ili robi															
Stanovanje	-	-	+	+	+	-	+	-	+	-	+	-	-	+	-
Posebne subvencija za prijevoz	+	+	-	+	+	-	+	+	+	+	+	-	-	-	-
Posebne subvencije za zdravstvene izdatke	+	-	-	+	-	-	-	-	-	-	+	-	-	+	-
Posebne subvencije za nabavu knjiga	-	-	-	-	+	-	-	-	-	+	-	-	-	+	-
Posebne subvencija za društvene i svrhe rekreacije	-	-	-	+	+	-	+	-	+	-	+	-	-	+	-
Posebne subvencija za studiranje u inozemstvu, uključujući plaćanje školarina	+	-	+	+	+	-	+	+	+	-	-	+	+	+	-
Ostale posebne subvencije	-	-	+	+	+	-	+	-	+	-	-	-	-	+	-

	Češka R.	Danska	Finska	Francuska	Mađarska	Irska	Italija	Nizozemska	Norveška	Španjolska	Slovačka R.	Švedska	Švicarska	Turska	V. Britanija
Obiteljski ili dječji doplatak vezan uz status studenta															
Obiteljski ili dječji doplatak vezan uz status studenta	+	-	-	-	-	-	+	+	+	-	+	+	+	+	+
Javni i privatni krediti (zajmovi)															
Javni studentski krediti koji pokrivaju samo školarine	-	-	-	-	-	+	-	-	+	-	-	-	-	+	-
Javni studentski krediti za opće namjene uključujući troškove života	-	+	-	-	+	+	+	+	+	-	+	+	+	+	+
Javne subvencije ili državna jamstva za studentske kredite koje pružaju privatne financijske institucije	-	-	+	-	-	-	+	-	-	-	-	-	-	-	-
Privatni krediti, nisu subvencionirani i za njih ne jamči država	-	+	-	-	-	-	+	+	-	-	-	-	-	+	-
Porezni odbici i olakšice															
Porezne olakšice i odbici za školarine	-	-	-	-	+	-	+	+	-	-	-	-	-	-	-
Porezne olakšice i odbici za potporu učenika ili studenata	+	-	-	+	-	-	+	+	-	-	+	-	+	+	-
Ostale porezne olakšice i odbici	-	-	+	-	-	-	+	-	+	-	+	-	-	-	-

Izvor: OECD, 2006.

Problemi

- Slaba alokacija sredstava bez uvida u stvarne troškova studija – student je središte troškova
- Školarine – vezivati uz trošak studija i studenta
- Ne postoji kvalitetan sustav financijske potpore koji bi uvažio razlike u troškovima studija i visokih učilište te razlika u dohotku obitelji studenata i studenata.

Preporuke

- Utvrđivanje cijene studija - školarine
- Usklađena politike državnih stipendija
- Stipendije za pokriće školarina i troškova života (MZOS- obitelji i djeca slabijeg dohodovnog statusa)
- Stipendije na temelju uspješnosti (sveučilišta)
- Promjena uloge PU – servis za utvrđivanje dohodovnog statusa obitelji i studenata i visine poreznih odbitaka i olakšica
